

νούμενος, διότι οὐδέποτε ἐγνώρισα τὸ πάθος τοῦτο. Τοῖς ἐχθροῖς μου συγχωρῶ!»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἱερέα τὸ ὄρολόγιόν του καὶ τὸ κομβολόγιον, τὸ ὅποιον ἔφερε συνήθως περὶ τὸν λαιμόν του· συγχρόνως δὲ τῷ ἔδωκε καὶ μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πρωτότοκόν του υἱὸν καὶ χρηματικόν τι ποσόν, ἵνα διανεμηθῇ εἰς τοὺς στρατιώτας, τοὺς διαταχθέντας νὰ ἐκτελέσωσι τὴν καταδίκην. Εἶτα ἐγονάτισεν, εἶπεν ἔν « Πάτερ ἡμῶν » καὶ ἀπέθνε, πληγείς ὑπὸ τριῶν μὲν σφαιρῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν, τριῶν δὲ κατὰ τὴν καρδίαν.

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τοῦ σωτήρος τοῦ Μεξικοῦ, δολοφονηθέντος ὑπὸ μικρᾶς πολιτικῆς συνελύσεως, συνελθούσης ἐν ἀπομεμακρυσμένη τοῦ ἐκτεταμένου τοῦ κράτους γωνίᾳ. Οἱ δῆμιοί του ἔλαβον μετ' οὐ πολὺ ἀντάξια ὧν ἔπραξαν, διότι πάντες ἀπέθανον ἐκ βιαίου θανάτου· καὶ αὕτῃ δὲ ἡ πόλις τῆς Παδίλλης, ὁ τόπος τῆς ἐκτελέσεως τῆς παρανόμου καταδίκης, παρήκμασεν ἐντελῶς ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, πεσοῦσα δλοκαύτωμα τρόπον τινὰ πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς σκιᾶς τοῦ δυστήνου Ἰτουρβίδου.

Ὁ πρωταίτιος τοῦ πολιτικοῦ τούτου φόνου ἦτο ὁ στρατηγὸς Γάρζας, ὅστις οὔσαι διπρόσωπος καὶ ἄπιστος ἐνεκδύλαψεν αἰώνιον αἷσχος ἐπὶ τοῦ ὀνόματός του καὶ ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας του Ταμουλίπας. Ἐν ᾧ ὥφειλε νὰ εἰδοποιήσῃ διὰ τοῦ Βενέκη τὸν αὐτοκράτορα περὶ τοῦ ἐκδοθέντος ψηφίσματος τῆς ἐθνοσυνελεύσεως τὸν ἠπάτησε προσκαλέσας αὐτὸν ν' ἀποβιβασθῇ.

Μετ' ἀνηκούστου ταχύτητος διεδόθη κατ' ὅλην τὴν ἐκτεταμένην χώραν ἡ εἰδησις τοῦ τραγικοῦ τούτου συμβάντος. Καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Μεξικανῶν ἐθρήνησαν εἰλικρινῶς τὸν θάνατον ταιούτου ἀνδρός, ὁ λαὸς ὅμως καὶ ἡ συνέλευσις ἔμειναν σχεδὸν ἀδιάφοροι. Ὁ τύπος ἐμέμφθη πικρῶς τοὺς συμβουλευσαντας τὸν ἀτυχῆ Ἰτουρβίδην νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Γάρζαν εὐχκριστῆριον ἐγγράφον ἐν ὀνόματι τῆς κυβερνήσεως καὶ σύμπαντος τοῦ ἔθνους διὰ τὴν πρᾶξίν του, καὶ τῷ προσέφερε τὴν πρώτην χρεύσασαν θέσιν στρατιωτικοῦ ἐπιθεωρητοῦ· ἀλλ' ὁ Γάρζας, φοβούμενος τὴν κοινὴν γνώμην, ἀπεποιήθη τὸν προβιβασμὸν τοῦτον. Ἡ ἐπαρχία τῆς Ταμουλίπας τῷ ἀπένευμε τὸν τίτλον « τοῦ εὐεργέτου τῆς ἐπικρατείας » (*Bene merito del estado*).

Ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν, ὁ ἐπιδοκιμάσας ἐπισήμως τὴν ἄτιμον πρᾶξιν τοῦ Γάρζα, ἐγένετο αὐτόχειρ μετὰ τινὰ ἔτη ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ τάφου τοῦ Ἰτουρβίδου.

Τὸ πτώμα τοῦ καταδικασθέντος αὐτοκράτορος ἔμεινεν ἐπὶ τινὰ ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ μελαγχολικῇ

πόλει τῆς Παδίλλης, μέχρις οὗ ὁ δικτάτωρ Σάντα-Λίνας διέταξε τῷ 1833, ἵνα τὰ ὅσῃα του μετακομισθῶσιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν.

Τὸ 1838 ἐναπετέθησαν αὐτὰ μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ παρατάξεως εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου, ὅθεν τῇ 24 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους μετακομίσθησαν καὶ ἐνεταφιάσθησαν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ.

Ὁ Βουσταμέντης καὶ οἱ Ἰτουρβιδισταὶ κατέθεσαν τὰ ὅσῃα τοῦ προσφιλοῦς αὐτῶν ἡγεμόνος μακρὰν τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ταφέντων ὁστέων τοῦ Ἰδάλγου καὶ τῶν πρώτων ἐπικρατῶν, μὴ θέλοντες νὰ βεβηλώσωσι τὴν μνήμην τοῦ αὐτοκράτορος, ἐναποθέτοντες αὐτὰ πλησίον τῶν λειψάνων τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες ζῶντες τοσοῦτον αἰσχροῦ τὸν ἐπολέμησαν.

Ἡ σύζυγος τοῦ Ἰτουρβίδου, ἥτις δὲν εἶχεν ἀποβιβασθῇ τοῦ πλοίου, ἅμα μαθοῦσα τὸν τραγικὸν αὐτοῦ θάνατον ἀπέπλευσε μετὰ τῶν τέκνων τῆς εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἐνθα ἔζη μακρὰν τοῦ κόσμου ἕξ ἐτησίαις συντάξεως ὀκτακισχιλίων δολλαρίων, χορηγηθείσης αὐτῇ παρὰ τῆς μεξικανικῆς κυβερνήσεως. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰτουρβίδου ἀνατραφέντες ἐν Εὐρώπῃ κατεῖχον μετὰ ταῦτα διαφόρους θέσεις ὡς ὑπάλληλοι τῆς μεξικανικῆς Δημοκρατίας.

Ἐνὸς τῶν υἱῶν τούτων ὁ πρωτότοκος, νέος ὡς δεκαπενταετῆς τὴν ἡλικίαν, λέγεται ὅτι ἀνηγορεύθη παρὰ τοῦ νῦν βασιλεύοντος αὐτοκράτορος Μαξιμιλιανοῦ διάδοχος τοῦ μεξικανικοῦ θρόνου.

I. II.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1866 ἐκδοθὲν ὑπὸ Μαρίνου Π. Βρετοῦ· τὸ μὲν ἑρπτολόγιον ἀνοθεωρήθη ὑπὸ τοῦ ἱεροδιδασκάλου Κ. Εὐγ. Κλεοδούλου· τὸ δὲ ἀστρονομικὸν μέρος συντάχθη παρὰ τοῦ Κ. Γ. Παπαδάκη καθηγητοῦ τῆς ἀστερονομίας ἐν τῷ Ἀθηνεῖς Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Ἔτος 5'. ἐν Παρισίοις.

Ὁμολογητέον ὅτι ὁ Κ. Μ. Βρετὸς ἐκδίδων ἡμερολόγιον κατώρθωσεν ὅ,τι οὐδεὶς ἡμερολογίου ἐκδότης κατώρθωσεν ἀπ' αἰῶνος. Μέχρι τοῦ νῦν τὰ ἡμερολόγια ἐχρησίμευσον εἰς ἀνέσεις τῆς ἡμερομηνίας, τῶν ἑορτῶν, τῶν ἐκλείψεων, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς παροδικὴν τινα καὶ πρόσκαιρον ψυχαγωγίαν ὅσας περιεῖχον καὶ περίεργα ἀνέκδοτα· παρελθόντος δὲ τοῦ ἔτους ἐρρίπτοντο μετὰ τῶν ἀχρήστων ὡς παρελθούσης καὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν. Τὸ Ἐθνικὸν ὅμως ἡμερολόγιον διὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ποιικίαν τῶν ἐν αὐτῷ εἰδήσεων προεχειρίσθη εἰς βιβλίον ἄξιον νὰ τάσσεται πλησίον ἐκείνων, τὰ ὅποια φυλάτ-

τομεν εἰς τὰς βιβλιοθήκας ἡμῶν. Ὑποθετέον ὅτι μετὰ τινὰ ἔτη ἔχει τις ἀνάγκη νὰ πληροφορηθῇ πόσα φέρ' εἰπεῖν καὶ ὅποια εἰσοδήματα, ἢ πόσην στρατιωτικὴν ἢ ναυτικὴν δύναμιν, ἢ πόσους καθηγητὰς εἶχεν ἡ Ἑλλάς τὸ 1866 ἔτος· εἰς ποῖα καὶ εἰς πόσα βιβλία πρέπει νὰ ἀναδράμῃ, εἰς πόσας ἐρεῖν καὶ ἐπιδοθῇ καὶ πόσον χρόνον νὰ κατατρίψῃ ὅπως πορισθῇ τὰς εἰδήσεις ταύτας! Χάρης ὁμῶς εἰς τὸ *Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον* ὃ ἐρευνητὴς σώζεται καὶ ἀπὸ τῶν κόπων, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπωλείας τοῦ χρόνου, ἀρκεῖ ν' ἀποσύρῃ τοῦτο καὶ μόνον ἐκ τῆς βιβλιοθήκης αὐτοῦ.

Ἀλλ' οὐδὲν ἦττον καὶ ὁ ἱστοριογράφος ἢ καὶ ὁ ἀπλῶς μελετῶν τὴν ἱστορίαν ὠφελεῖται ἀπὸ τοῦ *Ἐθνικοῦ Ἡμερολογίου*. Ἐπιθυμεῖ τις παραδείγματός χάριν νὰ μάθῃ τὰ διατρέξαντα ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Ὀκτωβρίου, νὰ σπουδάσῃ τοὺς χαρακτῆρας τῶν πολιτευθέντων, τὴν πορείαν τῶν ἐφημερίδων, τὰς ἐπωνυμίας τῶν μερίδων καὶ τὰ τοιαῦτα· τὸ *Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον* διαλαμβάνει καὶ περὶ αὐτῶν, καὶ ἀνενθυμίζει συγχρόνως ὅτι ἐμόλυνε καὶ τὴν Ἑλλάδα ἐποχὴ τρόμου, καθ' ἣν ἱεροκηρύχθη σφαγὴ οὐχὶ κατ' ἐχθρῶν ἀλλὰ καθ' ὁμοφύλων, καθ' ἣν φρενητικοὶ τινες ῥυπογράφοι διεσάλπιζον ὅτι «ἐπανάστασις ἄνευ αἵματος εἶναι μάχη ἄνευ νεκρῶν, εἶναι μουσικὴ ἄνευ ἀρμονίας.»

Τὸ *Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον* περιέχει καὶ ἄλλο τι ἄξιον λόγου, καθ' ἡμᾶς, τὰ ὁμοιώματα λέγομεν ἀνδρῶν ἐκ τε τῶν ἡμεδαπῶν καὶ τῶν ξένων. Αἱ εἰκονογραφίαι δὲ αὗται δὲν δημοσιεύονται πρὸς κολακείαν ἢ ἀνάνησιν, ἀλλὰ μᾶλλον δι' ἐκείνους οἵτινες ἀνζητοῦσιν εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου τὴν ἐρμηνείαν τοῦ νοῦς ἢ τῆς καρδίας. Ἐπεξέλθετε τὰς σελίδας 17, 49, 81 καὶ 113· τοῦ Πατρὸς λόγου χάριν τὸ ἦθος ἐμφαίνει σκέψιν, τοῦ Βράτλα τὸ μέτωπον βαθύνοιαν, τοῦ Χριστοπούλου καὶ τοῦ Βούρου ἡ φαιδρότης τῶν ὀφθαλμῶν σαρκασμὸν, τοῦ Καραθεοδωρῆ ἡ σκυθρωπότης ἐμβρίθειαν καὶ τοῦ Κουμουνοδούρου τὸ βλέμμα παράστημα καὶ τόλμην. Οἱ μικρὰν τῆς Ἑλλάδος ζῶντες χαίρουσι καὶ οἱ μεταγενέστεροι θὰ εὐγνωμονῶσι μανθάνοντες καὶ ἐκ τοῦ ἦθους τὴν ἐπικρατοῦσαν ιδιότητά τοῦ εἰκονιζομένου.

Ὡς τοιοῦτο τὸ *Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον* θέλει βεβαίως καὶ κοσμήσῃ καὶ κοσμηθῇ καὶ θέλει μὲν κοσμήσῃ τὰς βιβλιοθήκας τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὁμογενῶν· θέλει δὲ κοσμηθῇ ὑπὸ τῶν ἀπαιχρῶν καὶ ἀρισταπόνων χειρῶν τοῦ ὠραίου φύλου, εἰς αἷ θὰ σπεύσωσι, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ν' ἀποθέσωσιν αὐτὸ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους οἱ λάτραι τοῦ καλοῦ, οἵτινες οὔτε ὀλίγοι, οὔτε ψυχροὶ εἶναι εἰς τὰς χώρας τοῦ Περικλέους, τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Παλαιολόγων.

Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ Βιβλιογραφικῷ Δελτίῳ τῶν Παρισίων, τῆς 5 Νοεμβρ. 1865.

« Ἡ Γερμανία ἐστὶν ἡ προνομιούχος γῆ τῆς φιλολογίας καὶ τῆς κριτικῆς, εἰς ἣν δὲ τῶν τέκνων αὐτῆς, τὸν Ὄτφριδ Μύλλερ, ὀφείλομεν τὴν ὠρεῖν *Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας* μέχρις Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου. Εἰς τῶν ἡμετέρων καθηγητῶν, ὁ Κ. Hillebrand, μετέφρασεν αὐτήν, σχολιάσας, καὶ προτάξας μελέτην περὶ τοῦ Μύλλερ καὶ τῆς ἱστορικῆς σχολῆς τῆς Γερμανίας. Μετὰ τὸν Βίγκελμυν, ὁ Μύλλερ ὑπῆρξεν ὁ ἐνδοξύτερος ἀντιπρόσωπος τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης. Τῶν κεκοιμημένων βιβλίων μηδὲν ἀρκούντων τῇ περιεργείᾳ αὐτοῦ, ἀπῆλθεν ὅπως σπουδάσῃ ἐπιτοπίως τὴν κλασσικὴν γῆν ἣν εἶχε προμηντεῦσαι οὕτως εἰπεῖν. Ἀπροσδόκητος δὲ θάνατος ἀφῆρπασεν αὐτόν, τεσσαρῶν μηνῶν, μετὰ τῶν λευάνων τῶν ἀδελφῶν. Ἀλλ' ἡ ἱστορία αὐτοῦ ἐστὶ μνημεῖον τῆς μεγάλης αὐτοῦ σοφίας καὶ ἀρκεῖ ὅπως ἀποθανατίσῃ αὐτόν. Συμπληρωτικαὶ σημειώσεις τοῦ μεταφραστοῦ συνοδεύουσι τὸ ἔργον τοῦ Μύλλερ καὶ καθιστᾶσιν αὐτὸ πολύτιμον εἰς τοὺς φίλους τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. »

« . . . Πρὶν ἢ καταλίπωμεν τὴν Ἀνατολὴν μνημονεύσωμεν τοῦ *Δοκιμίου περὶ τῆς οἰκονομικῆς ἱστορίας τῆς Τουρκίας* ὑπὸ τοῦ Κ. Bélin, διερμηνέως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει γαλλικῆς Πρεσβείας. Ὁ συγγραφεὺς διέχευσε τὸ ἔργον αὐτοῦ κατὰ βασιλείας· ἀρνούμενος δὲ πιστῶς ἐκ τῶν ἱστορικῶν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, περιγράφει τὸ νομισματικὸν αὐτῆς σύστημα, τὸ τῶν προὑπολογισμῶν, τὸ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως καὶ τὸ τῆς ἐξελέγγεως. »

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΕΣΑΡ (α).

Τῷ διευθυντῇ τῆς Παρθεώρας.

Ἐπιστέλλων ὑμῖν τὸν ἐπιτάφιον λόγον, τὸν ἐκφωνηθέντα ἐν Μηλιαῖς τῆς Θεσσαλομαγνησίας τῇ ε'. Αὐγούστου τοῦ χωμδ' εἰς τὸν ἀοίδιμον Γρηγόριον Κωνσταντᾶν, ὑπὸ Ἀλεξ. τοῦ Πέσαρος, ἐλπίζω ὅτι ἀξιῶσεται αὐτὸν τῆς δημοσιεύσεως διὰ τε τὸν ἐπινοούμενον καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ τούτου τοῦ λόγου ἀξίαν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κωνσταντᾶς γνωστὸς εἶναι καὶ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ ἐξ ὧν ὁ τῆς φιλοσοφίας Καθηγη-

(α) Τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολὴν μετὰ τοῦ συνημμένου ἐπιταφίου λόγου δημοσιεύωμεν προθύμως, ὥς περιέχουσιν εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου Γρηγ. Κωνσταντᾶ, καθὼς καὶ περὶ ἄλλου διδασκάλου συντελέσαντος μὲν μετὰ πολλοῦ ζήλου εἰς τὸν φωτισμὸν τοῦ ἡμετέρου γένους, ἀναξιοπαθεύοντος δὲ σήμερον.